

הקובעת את מהימנותה של ההתגלות – כאשר ההתגלות היא האמורה להתחבר על התהיות ועל הספקות הבלתי-פוסקים של התבוננה: מצב פרודקסלי מובהק.

הדיון בהתגלות בסוגיה שלפנינו עוסק בדיקון ביחס שבין בשורת האמת ל渴בתה הבשורה, כשהמקבל עדין אינו מסוגל להנחות ממידה הבדיקה שהבשורה צריכה להיות זו. יש בו כדי לשפוך אוור על האפשרות שאנו חשים כדי לצאת מידי פיתוי הפנייה בלי חזרה לילדות, או לאלים מהרנסתאותה. לא מן הנמנע שנמצא בו דרך כדי לצאת מן האלטרנטיבתה בין הזקונה הזוראה עד אין סוף לבין הילדות הפוזיה, על-ידי קביעת יחס שונה בין ההכרה למציאות. ואולי נמצאו בו מושג שיסיר מפיתוי הפנייה את הערך שבו הוא מתקשת בעינינו.

חילקתי את הסוגיה לפיסכות קטנות. קל יותר לחלק מאשר לבנות ולתפור. בכל זאת נסה גם לתפור. בדרךנו, נפרש את הטקסט סעיף סעיף, במקומות להשקייף עליו מלמעלה.

"ויתיצבו תחתית ההר..." אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקב"ה עליהם הר כגניתה ואמור להם: אם אתם מקבלים את התורה – מוטב, ואם לאו – שם תהא קבורהכם.

רב אבדימי בר חמא מתיחס לפוסוק יז בפרק יט שבספר שמות, שבו מוזכר מאורע חשוב למד בחולדות עם ישראל – מתן תורה. "בתחתית ההר", או לרגלי ההר? הפרשן מדריך בלשון הכתוב. האם הוא נצמד לאות הכתובה? האם השפה העברית זרה לו? האם בגל השכלתו הדלה הוא מיחס למלים משמעות מוחלטת בלי להתחשב בהקשר? או שמא רב אבדימי מעמיד פניו הם כדי ללמד אותנו דבר? אם נקרא את הפסוק כפושט, עם ישראל נמצא תחת ההר. ההר נהיה לגיגית הפוכה, והוא מאיים להתמוטט על שבטי ישראל אם יסרבו לקבל את החוק. אכן, מצב נאה כדי להפעיל את הרצון החופשי: חרב דמוקס!

בנ"ישראל היוצאים ממצרים מוכנים לקבל את התורה: חירותם השלילית של העובדים המשוחררים תהפוך לחירות החוק החירות באבן, לחירות בעלת אחריות.

אם אתה כבר אחוואי כשאתה בוחר להיות כזה? זו הבעיה המתוערת בעקבות דברי רב אבדימי. האם החירות מתחילה במצב של חירות? על פי רב אבדימי, יש כאן מעגל סכמים. האם סבור רב אבדימי שבחרית

אובל עדין לתהות, האם הברירה "תורה" סבורה שמחוץ לתורה יש רק שמה, ובגיוונית וחופשית. אבל גם אז נותר בעשה ללא שם פיטוי.¹⁰

נניח לרוגע כשהלה פותחה את האפשרות לתרבונה ולכפיה; נניח את ניתוח מושג!
שאינה זהה עם השורטתבונה. הסכמה
במשמעותה הפלוסופית, זה ברור. וכן מושג

אמר רב אחא בר יעקב: מכאן מודעה ר

"מודעה רבא" – אזהרה גדולה. הזהרנו:
המוות, וכך אנחנו פטרים מהחוויות אם נ'
הכל מוות? מי שקיבל בלי לחזור או תחוי
בידי הפטוריים האינסופים של חורש-הא
בפניהם? אם התבוננה אמרה יצאת מבחן
עצמנו בפני החלטות לא הגיוניות? או בלי
תבונתו הפלוסופית של המערב, האם זו
והתשובה: ההתנגדות לפיתוי והאמון שנ
מוגדרים באופן שלילי. התבוננה, שנעשה
של עצמה.

אמר רבא: הדור קבלוה בימי אחשו
וקבלו היהודים", קיימו את שקיבלו כב

בין תחילתה את השורות האלה כפשותן
בכפיה, אבל היהודים קיבלה על עצם
רבים של היסטוריה יהודית. כמה נחמד
גם המן: סכנות וניסים. כמה טוב להיות
תלאות שכלה, לא לשחק עוד. מכאן וא
הניצחון ומהמן, מן הנסים ומן האסון.

10. בחירת התורה משמשת ככמורה ואסונית,
החופשית. וכך המשחק של הפטורי, האופני
התורה היא "הנתניה הטרגונצנדנטלי" לחירות.

החוויות נעשית תחת أيام ושהתורה ניתנה בכפיה? בחירת הקיום היהודי
המיוחד, בחירת "החוויות הקשה" להיות יהודי, נראה כבחירה בין הקיום
זהה לבין המוות. מן הרגע הראשון "אין ברירה"!⁷

"תורה או מוות", "אמת או מוות", אינה ברירה שהאדם חופשי לבירור
לעצמם. היא נכפית עליו בכוח – או על-ידי הגון הדרושים. האדם אינו
מגלת את ההוראה – את התורה – בבחירהו: מה שצורך לקבל כדי
שתאפשר הבחירה נבחר רק בראיבר.⁸ בתחילת היתה היפה. אלא אם כן מדובר בהסכם עתיק יותר מזו שנינתה אחרי קירה: במקורה
זה, أيام המוות מזהיר מפני בגידה אפשרית. על-פי אפשרות זו, התבוננה
מתייצבת על-גביה היפה, או על הסכמה מסווג מיהד, מחווץ לבירור
חוויות-כפיה: היפה מאימית על ההתקנות מן ההסכם. האם ההתגלות
אינה הזכרת ההסכם הזאת, הקודמת לחירות ולא-חוויות? אם אפשרות
זו, נוכנה, ההתגלות אינה רק מקור של מידע המוביל לאור הטבעי,
וקבלתה אינה פעולה בסיסי לאישור הפנימי הפועל בודאות. אדרבה,
ההתגלות מתחנה את הבודאות. התורה היא לפי זה התנאי הראשוני
למחשبة החופשיות – תנאי שותקבל בלי כפיה על-פי המונח הריגל של
המילה הזאת. התורה תוכל למלא תפקיד בעל חשיבות עליונה בתורת
הכרה עצמה. יהיה אפשר להביע את תוכן התורה שנתקבלה בלבידותה
הפנימית – בדומה לפילוסופיות המקובלות ממנה השראה או המתמכרות
לה. אבל לכידות השיטה אינה תנאי הכרחי כדי להתנותה בתורה עצמה.⁹

"תורה או מוות" – האם ברירה זו רומז לחינוך, כאשר הרוח מתורמת
תחת שבט המורה כדי להעתלות עד ההבנה? הרוח זקופה לחינוך – יש
בכך רמז למסחרין שכבר גילינו בקדמת היפה לחירות, ובאפשרות
ההסכם הקודמת לחירות החופשיות ולפיטוי. הסכמה מסווג זה אינה
התבוננה, מפני שהחמירויות מתעלמת מן התבוננה בעולם המנוח כבר על-ידי
התבוננה. התמימות מופיעה באיחור, היא לא משמשת כתנאי. ללא ספק,

7. בעברית במקור.

8. בחירות החופשיות עצמה, שהיא תנאי למעשה החופשי, אינה מוגלה לפני המעשה
אלא אחריו. המעשה, הנכפה علينا על-ידי מצבונו האנושי – כיitzים החיבים לבחור
– הוא המאפשר את צבייתו בחירות חופשיות.

9. הקהורותיות היא תנאי לכל שיטה פילוסופית, אבל התורה אינה מבוססת על תנאי
כהה. הקהורותיות שכבה מתרורה רק אחרי קבלתה – וכך היא דומה יותר לעשייה
מאשר לתיאוריה.

שאמנם הוכשרה באותיות שעליין היא משמעותן הקבועה, גם כשראה ממשמעו מגילת אסתר, שמצוורת כאן, מספרת כיצד מתנות לאבוניהם, משתה וקריאת המגילה. זה. הם קיבלו את התורה – את החוק – ככל' שנה אחריו מעמד הר סיני הקבלה הכהנה, כשמיינים בדבר, ההסכמה החופש ואחריך להצטרכך. לא זו בלבד שהה העשייה קודמת להצטרכות. כביכול הבריר כביכול אפשר להציג ערך גבוה יותר מאשר שהושג תחת לחץ על-ידי ניסוח של עט כביכול ה策טרופות שהושגה בנסיבות כהתגיותה שאינה מותירה מקום למה שנק נוכל כבר לקרויה לה בשם המופיע בסוף היננסים את מה שלמדו עד כאן: החירות נבעזרת أيام. קיימת אפשרות שהתלמיד מאמין האם בחינוך עסקינן? האם זו שיטר מדובר בספר היהודי הזה, גם אם אינה שמתהילה עם החירות עצמה (באי-התגין מזול), מתחילה במצב של אי-יחירות, שא- להירות.

במהשך הנושא מתרחב. הפיסקו' הבא: לחריות אינה מבלטת רק אפשרות אנו המזיאות, ומשמעותה האחורה של הבריא אמר חזקה': מי דכתיב (תהילים עז ירא ושקטה)?

העולם שבו מתגללה גבורה האלוהים חרד באת העמידה הרוגעה, ולכן פירושה מנוחה יכלת הארץ למושת תחושים מנוגדות, וזה האם חכמי התלמוד לא קראו את קורני

13. בעברית במקור.

אך ההצטרכות הזאת להיסטוריה היהודית אחרי הרפקה מסוכנת שנכפתה עליך בגלל בגידוך בתורה (כך לפחות מסביד התלמוד את סיוף המגילה) מסבירה אולי שהקשר בין מתן תורה לבין איום המותו הנו בעל משמעות שונה מזו שלאמת שנכפתה בכוח: התורה עצמה נמצאה בסכנה מפני שהמציאות אינה אלא כפיה, ואין דבר השופט לכפיה הוצאה מאשר חוק התורה האומר לה: לא!¹¹ חוק שמצוות משכנו העיקרי בתודעה האנושית השבירה, המגינה עליו בקושי. חוק שנמצא בסכנה, וכל מי שמקבל אותו הולך גם הואמן הפח לפחת. סיומו של המן, שבעס על מרדכי, הוא דוגמה לסכנה הזאת.

אך התודעה הפוזזה הזאת היא היחידה שמסוגלת לטלטל את הכובד הנורא של המזיאות. התורה מתגירה במזיאות ומערערת על ימונאותה להישאר מעבר או לפני הטוב והרע.¹² כשהוא מעורר על ההסכמה האבסורדית האומרת "ככה זה" לכוחם של החזקים, איש התורה הופך את המזיאות להיסטוריה אנושית. המשמעות מטלטלת את המציאותות בתונועה. אם לא תקבלו את התורה, תישארו במקום הזה, מקום השממה והמוות, במידבר שבו כל נזוץ של עולם חזר לשטמונו, לא תוכלו להתחילה את ההיסטוריה, לא תוכלו לנפץ את גוש המציאותות הנהנית מעצמה, כמו המן השותה עם המלך אחשוש, לא תוכלו להתנגד לגורל שאין פחדות הגינוי מאשר הווקי המאוורעות. התורה, הכרה שנראית אוטופית, היא לבדה נתנת מקום לאדם.

הסוגיה-התלמודית שפירשתי עד עכšíו לא קראה את מגילת אסתר כפשוטה. חשוב לי להדגיש את איזה התאמה הקבועה בין הלכה להתלמוד לומד מן המקרא לבין הכתוב במקור, וכך כן, את הניסיון שנעשה כאן לתרגם לשפה מודרנית את לשון היחידה והרומי של התלמוד, היודע לאחד את המשמעים השונים.

חשוב לי להדגיש זאת כדי שידינו ובו לא יתזוז על הביקורת שהיתה לו בכנס הקודם, באומרו: "קראי את פרקי המקרא שהוזכור, ולא מצאתי בהם דבר מה שמייחס להם התלמוד...". יותר מאיד-פעם הדגשתי את התעלותה של הרוח התלמודית מעל לאות הכתובת במקור – אותה רוח

11. התורה שופטת את המזיאות, בדומה ל"איידאה" האפלטונית.

12. כפי שטרען ניטהה בספרו מעבר לטוב ולרע.

מצפון ומחרתה, ולכן החוטא יכול ^ו "נעשה ונשמע" אינה תועאה של הבו להכועתם. הרוע יכול לכרסם בזבי להשחית אותה. שכן דבוקות זו שוללת מעבר לו. היא דוחה כל אפשרות של המוסר¹⁶ בסיווע פיתוי הפסיכולוגי, בין אם השוללים את המוסר, או באנשים זה שהעשיה שעיליה מדבר הכותב אינם אלא ההגשמה שאינה מתחילה מן הועל הכספי בלי יתרונה של הבהיר אמונה עם הטוב לנני הברירה בין הטו מדויבר בחטא עצוב. בניישראל מצלך: "ויתנצלו בני ישראל את עדיין הוא גם רומו לסייע צערם. התורה לא אם מדובר במעשה המרשימים של נס מדברים רק על תכשיטים מהותיים: השטם של אלה שרצו להידמות לי קיבלה מבלי להשוש מיפוי היפה דבקותם המקורית בטוב, שבגללה אמר מודיע היה צריך בשש מאות אלף מלא כפול כדי לקחתם? אלה היו כתרים השתרדלו של מלאך. אך ההתעלן מהחצי הדרך המוליכה אל כתרי ושאים רואים יותר לחרבותם מנהיל המעלים אותה תוך מאיצים מרובי בליזיוזים שנשمرة בידי ההיסטוריה אבל מוכלים:

16. הרבות הראשונית בטוב מתנגدة לניעת אינה אפשרית, מפני שהטוב נכה ? שהתגלה הבורא בסיני.

17. ליתן מוצא בוגרא רם למצבה של העשיה באה הפסיכולוגיה, המרימה בקן וכן צוריך מספר כפול של מלאכים כדי

אין כאן שם פרודוקס – מלבד התעוורות האמן לפניו כל חקירה. ובכל זאת ה תלמוד קורא כמה שורות אחר-כך להפיכת הסדר הפרודוקסית זאת בשם "רין של מלאכי השורה".

בתרגומו לתנ"ך מצא מרטין בובר פרטורן חכם: הוא מתרגם "נעשה על-מנת להבין". אני סבור שצרכיך לחפש יותר וחוק. לא מדובר על הפיכת העשייה לסוג של הבנה, אלא על סוג של הבנה החושפת את המבנה העמוק של הסובייקטיביות – וזה ה"תמיימות" המופיעה בסוף הסוגיה. ולכן חשוב כל-כך להראות שהפיכת הסדר היא עקרונית.

ואכן, המפרשים שואלים: מדוע ניתן רק שני כתרים כדי לחת שכר על ה"נעשה ונשמע"? מדוע לא ניתן כתר שליש על הפיכת הסדר? אבל האם אנחנו בטוחים שהכתירים יהיו מותן שכ? האם לא היו ההוד הנ אצל על העשייה ועל השמיעה, כסדר הופען הפוך ממה שההיגיון מחייב? בזכות הפיכה זו לא נשארו השמיעה והעשיה בבחינת הצי-شمיעת וחיצית-עשיה. כתרי המלאכים אישרו את ההוד הנائز על המושגים כחותזה מן הסדר החדש. בזכותו הם מתעלמים עד רום מועלם. ננסה להסביר את הפרודוקס. נציג רק שהסדר הפוך מתנגד לסדר שבו מtauור פיתוי הפסיכולוגי.

כיוון שהטהו ישראל, ירדו מה ועשורים ריבוא מלאכי חבלה ופירוקם, שנאמר (שמות לג י): "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב". אמר רבינו ברבי חנינא: בחורב טנו ובחורב פירקו, בחורב טענו, כדארמין, ובחורב פירקו, דכתיב: "ויתנצלו בני ישראל וכור".

הר חורב מסמן כאן את המקום ואת הזמן של הוויתור, וגם את התכשיטים. אך ה תלמוד מעוניין במיוחד לקרב את התוצאות בסיני/הורב לנפילת. אין מתרחשות כמעט באותו רגע. בחורב היהודי מתקשת ומתחפש. אנחנו מוגנים בפני כל טלחנות ביחס למצבו של אדם מתחפה, וגם כבר מתחפשים מן הרוע ונכנעים. הבחירה המעליה, שהקדימה נעשה לנשמע, אינה מונעת את הנפילת. היא לא מעניקה חסות בפני הפסיכולוגי, אלא בפני פיתוי הפסיכולוגי. החטא עצמו אינו משחית את השלמות, את ה"תמיימות".

שבאה לידי ביטוי בסדר שבו ה"נעשה" קודם ל"נשמע". מדובר בחטא שבא, כמובן, בעקבות פיתוי, אבל הוא לא מתחפה מן הפסיכולוגי: הוא לא מערער על אידאות הטוב והרוע. זה החטא עצוב, בלי כתרים, שאינו מכיר את חdroות הניצחון המלאוה את החטאים הנקיים מיסורי

את
את

נת

יה

של

זוב

על

אם

על

ב?

ציד

מן

צבו

ו, ום

ונר

נוו,

וים.

הן

בר

מע,

פנוי

ות"

מן

רים,

טורוי

מצפן ומחרטה, וכך החוטא יכול לשוב. הדבקות בטוב של האומרים "נעשה ונשמע" אינה תוצאה של הכרעה בין הטוב לרוע: דבקותם קדמה להכרעתם. הרוע יכול לכוסם בדבקות הבלתי-מוחנית זו בטוב בלי להשחית אותה. שכן דבקות זו שולחת כל אפשרות להתייצב לפני הטוב מעבר לו. היא דוחה כל אפשרות של יציאה אל מחוץ לתהום השיפוט של המוסר¹⁶ בטיעו פיתוי הפיתוי, בין אם מדובר באסתטיקאים או בפוליטיקאים השוללים את המוסר, או באנשים דתיים הסבורים שהם מעליו. ברור שהעשיה שעיליה מדבר הכתוב אינה ה"פרקטיס" המנגד ל"תיאוריה", אלא ההגשמה שאינה מתחילה מן האפשרי, ההכרה בלי חקירה, היצאה מעול הכפיה בעלייתה של הבחירה החופשית. לא מן הנמנע שקיימת אמנה עם הטוב לפני הביריה בין הטוב לרוע.

מדובר בתחום עצוב. בני-ישראל מצטערים על נפילתם המהירה, הקלה כל-כך: "ויתנצלו בני ישראל את עדים". אכן הפטוק מדבר על צערם, אבל הוא גם רומו לסייע צערם. התורה לא תספר סיפור עלב של חכשיטים, גם אם מדובר במעשה המרשימים של נשים שחדרו להתקשט. כתבי הקודש מדברים רק על תכשיטים מהותיים: תכשיטים שמיימים שאבדו בגלל חטאיהם של אלה שרצו להידמות לשאר האומות ולהקדים את החקירה לקבלה מבלי לחושש מפיתוי הפיתוי. הם לא יכולים שלא להרגיש את דבקותם המקורית בטוב, שבגללה אמרו: "נעשה ונשמע".

מדובר היה צורך בשש מאות אלף מלאכים כדי להביא את הכתירים, ובמספר כפול כדי לקחתם? אלה היו כתרים יפים וכבדים. שדרשו כל אחד את השתדלו של מלאך. אך ההתעלות האנושית הנדריבה רק עד מלחמת הדרק המוליכה אל כתרי ההוד. ושם נפילת האנשים החיים שאינם ראויים יותר ל佗בות מנימליה תרבות זו כמשקל מות לפילולוגים, המעלים אותן תוך מאיצים מרובים עד לגובה תורთם.¹⁷ הנה היהדות בלי יהודים שנמסה בידי ההיסטוריונים! אך הכתירים השמיימים לא אבדו מכלום:

16. הדבקות הראשונית בטוב מתוגדרת לניטרליות ביחס לבחירה בין טוב לרע. ניטרליות אינה אפשרית, מפני שהטוב נכה עליינו: במפגש עם الآخر, המתגלה לנו כפי שהתגלה הבודא בסיני.

17. לוויס מוצא בגדרא רמז למצוות של התורה, כשו הופכת להובות מותה. במקום העשיה באה הפלילוגיה, המורימה בקשוי את הטקסט: התורה היפה לתיאוריה! – וכך ציריך מספר כפול של מלאכים כדי להרים את הכתירים אתורי החתא.